CARYL FÉREY

ZULU

DETEKTIVNÍ ROMÁN HOST

CARYL FÉREY
ZULU

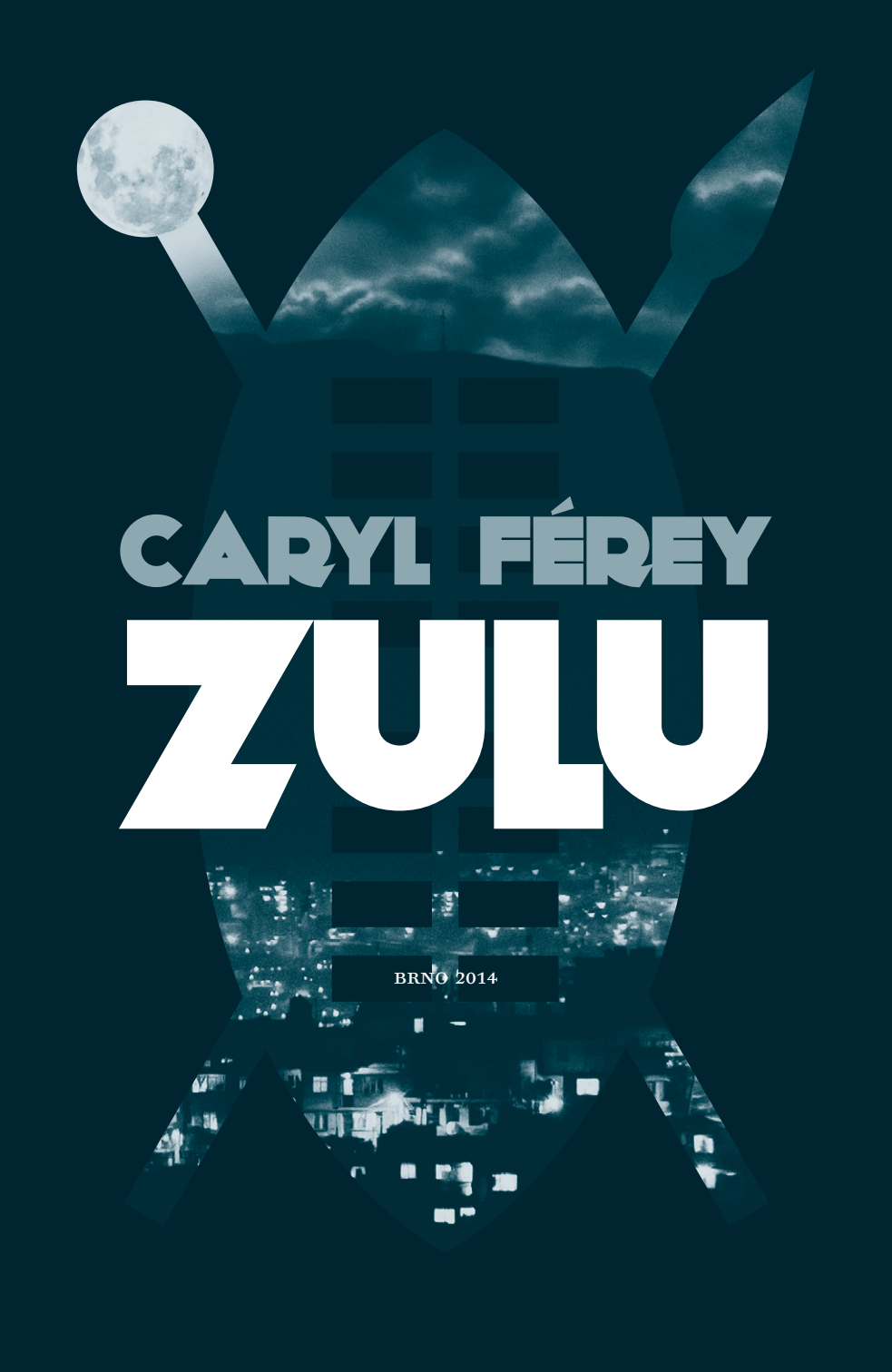
CARYL FÉREY
ZULU
BRNO 2014

Caryl Férey
Zulu
Copyright © Éditions Gallimard, 2008
Translation © Ladislav Václavík, 2014
Czech edition © Host – vydavatelství, s. r. o., 2014
(elektronické vydání)
ISBN 978-80-7491-401-0 (Formát PDF)
ISBN 978-80-7491-402-7 (Formát ePub)
ISBN 978-80-7491-403-4 (Formát MobiPocket)

Buď hrotem na stébélku trávy,
a budeš větší nežli zemská osa…

ATTILA JÓZSEF

Příteli Fredu Coudercovi,
jehož obří křídla mě naučila létat,
a jeho ženě Laurence,
rozechvělému kluzáku.

Kapele Zone libre,
za muziku – na plné pecky.

ČÁST PRVNÍ

HRA NA MASO

1

„Máš strach, chlapečku…? Řekni, máš strach?“

Ali neodpovídal – zalykal se nenávistí.

„Vidíš, kam to vede, Zulu malej? Vidíš to?!“

Ne, neviděl nic. Popadli ho za vlasy, dovlekli na zahradu ke stromu a přinutili, aby se díval. Ali zarytě mlčel, hlavu svěšenou mezi rameny. Slova obra v masce se mu zahryzávala do šíje. Nechtěl zvednout oči. Ani křičet. Slyšel praskání pochodní. Muž mu sevřel vlasy v mozolnaté ruce.

„Vidíš, Zulu malej?“

Na větvi žakarandy se houpalo tělo, bezvládný hadr. Hruď se matně leskla v měsíčním světle, tvář však Ali nepoznával: ten muž pověšený za nohy, ten krvavý úsměv nad ním, to nebyl jeho otec. Ne, to nebyl on.

Ne docela.

Už ne doopravdy.

Ozvalo se další prásknutí sjambocku.*

Přišli sem rabovat, všechno to byly „Zelené lusky“, členové jednotek, jež měly v černošských čtvrtích zachovávat pořádek, černoši najímaní radnicemi, které si zase kupovali lidé u moci,

* Těžký bič často používaný jihoafrickou policií.

váleční baroni a další. Odpůrcům bojkotů uřezávali uši: Ali je chtěl prosit o slitování, říct jim, že to k ničemu nevede, že dělají chybu, ale jen zalapal do prázdna. Obr ho ještě nepustil:

„Koukej se, maličkej. Jen se koukej!"

Jeho dech páchl pivem a bídou bantustanu. A znovu práskl bičem, dvakrát, prudké rány trhaly otcovo maso, ale muž visící na stromě už nereagoval. Ztratil příliš mnoho krve. Všude po těle se mu odchlipovala kůže. Byl k nepoznání. Rozervaná skutečnost. Ali jako ve stavu beztíže hleděl na druhý konec oblohy: to nebyl jeho otec… Ne.*

Zkroutili mu hlavu jako ve svěráku a pak jím mrštili tváří k zemi. Ali dopadl na vysušenou trávu. Muže kolem sebe nepoznával, obři měli přes obličej punčochy a masky, viděl jen vztek, který prosakoval z pohledů, a žíly naběhlé jako řeky krve. Skryl hlavu do dlaní, aby tomu unikl, schoulil se, stočil do klubíčka jako embryo v plodové vodě… Kousek od něj byl Andy, viditelně mu ubývaly síly. Na sobě měl ještě červené šortky, ve kterých spával, celé nasáklé močí, kolena se mu klepala. Ruce mu svázali za záda a na krk nasadili pneumatiku. Obři do něj strkali, plivali mu do tváře, navzájem si nadávali; šlo o to, kdo najde to správné slovo, kdo ten masakr ospravedlní nejlépe. Andy je sledoval s vytřeštěnýma očima.

Ali nikdy neviděl, že by se bratr něčeho zalekl: Andymu bylo patnáct, on byl ten starší. Samozřejmě že se spolu často prali a připravovali tak matce těžké chvilky, ale Ali byl prostě příliš malý na to, aby se bránil. Raději chodili na ryby, vyráběli si autíčka z drátu a hráli si s nimi. Peugeoty, mercedesy, fordy, Andy se v tom vyznal. Dokonce si vyrobili jaguára, anglické auto snů, které viděli v jednom časopise. Teď se jeho velká kole-

* V době apartheidu enkláva vyhrazená černošské populaci. Často se také používá termín *domovina*.

na třásla ve světle pochodní, zahrada, kam ho vyvlekli, páchla benzínem, obři stáli kolem kanystrů a hádali se. Opodál na ulici křičeli amagodukové*, venkované, kteří nechápali, co se jejich sousedům děje* – necklacing*, poprava náhrdelníkem.*

Andy plakal, černé slzy mu tekly po ebenové kůži, červené šortky měl nasáklé strachem… Ali viděl, jak bratr zavrávoral, když mu na pneumatiku politou benzínem hodili zápalku.

„Vidíš, kam to vede, chlapečku? Vidíš to?“

Výkřik, nafta stékající po tvářích, zkroucená bratrova silueta, která se bortí, která měkne jako gumový vojáček, a ten odporný puch spáleniny…

Mezi skalnatými výstupky vytínali ptáci neskutečné úhlopříčky. Vrhali se kolmo k oceánu, vymýšleli, jak se zabít, a pak se jediným máchnutím křídel vraceli zpět…

Na plošině nad skálou stál Ali Neuman a díval se, jak se po obzoru sunou tankery. Nad mysem Dobré naděje svítalo, oranžová a modrá v přízraku Indického oceánu. Velryby tvořily jen jednu ze zastávek na jeho procházkách, když nemohl spát – plejtváci, kteří začátkem září připlouvali k jižnímu cípu Afriky, aby se vydováděli… Jednou viděl Ali dva takové, vymrštili se do vzduchu, pak společně zmizeli pod hladinou v dlouhém milostném objetí se zadrženým dechem a nakonec se ve zpěněných vlnách vynořili zpět… Přítomnost velryb mu poskytovala trochu klidu, jako by jejich síla stoupala až k němu. Ale období lásek bylo pryč – navždycky. Mlhu nad hladinou protínalo světlo a ony se nevrátí, ani dnes ráno, ani zítra.

Velryby se před ním schovávaly.

Zmizely v ledových vodách: také ony měly ze Zulua strach…

Neuman se vymanil z objetí hlubiny, která se k němu natahovala, a dal se dolů po cestě. Mys Dobré naděje byl touhle dobou opuštěný – žádné autobusy ani čínští turisté pózující

s moudrým výrazem před slavnou cedulí. Byl tu jen vánek z Atlantiku nad holou planinou, dobře známé přízraky, které se mu za rozbřesku honily hlavou, a chuť ukázat světu, zač je toho loket. Děsivý vztek. Dokonce i paviáni v parku si drželi odstup.

Neuman prošel planinou až ke vchodu do Národního parku Stolová hora. Auto čekalo na druhé straně plotu, všední, zaprášené. Vítr z otevřeného moře ho trochu uklidnil. Nebude to trvat věčně. Nic netrvá věčně. Nastartoval a na nic už nemyslel.

Hlavně vydržet.

2

„*Bass! Bass!* “*

U svodidel postávali v hloučcích černoši v roztrhaných keckách a vyčkávali, až provoz zpomalí, aby řidičům nabídli k prodeji své cetky.

Silnice N2 spojovala Kapské město s Khayelitshou, jeho největším černošským předměstím. Za Mitchell's Plain, kterou kdysi vybudovali míšenci vyhnaní z bílých zón, se rozkládala oblast dun: právě na této písečné pláni rozhodla vláda apartheidu postavit Khayelitshu, „nový domov“, modelový příklad kontrolujícího urbanismu na jihoafrický způsob: velmi daleko od centra.

Navzdory chronickému přelidnění se Josephina odmítala přestěhovat, dokonce ani na pozemky zpřístupněné v Mandelově parku na jihu předměstí, zbudovaném pro nastupující černošskou střední vrstvu – za slepeckým úsměvem a nezdolnou dobrotou Aliho matky se skrývala obávaná paličatost. Právě sem, do staré čtvrti, která tvořila původní Khayelitshu, se oba před dvaceti lety uchýlili.

* Pane! Z anglického *boss* – šéf, vedoucí.

Josephina bydlela v jednom z takzvaných *core-houses** na Lindele, ose protínající předměstí, a nijak si nestěžovala: na malém prostoru se jich tu často tísnilo pět nebo šest, byl to sotva jeden pokoj, kuchyně a malinká koupelna, kterou se teprve s postupujícím věkem uvolila rozšířit. Josephina byla svým způsobem šťastná. Měla tekoucí vodu, elektřinu a díky synovi „veškeré pohodlí, jaké si jen může sedmdesátiletá slepá bába přát". Josephina se z Khayelitshy nehne, a její obří tělesné proporce s tím neměly nic společného.

Nakonec to Ali nechal být. Lidé potřebovali její zkušenosti (Josephina byla diplomovaná zdravotní sestra), její rady, její víru. Ve zdravotním středisku, kde pracovala jako dobrovolnice, ošetřovali nemocné, jak jen to bylo možné, a ať už Josephina tvrdila cokoli, úplně slepá nebyla: neviděla sice už přesně obličeje, ale rozeznávala ještě siluety, kterým říkala „mé stíny"… Možná tím chtěla naznačit, že pozvolna opouští tento svět. S tím se Ali nemohl smířit. Byli poslední z rodiny, kdo přežil, a nikdo jiný nebude. Žádnou jinou oporu neměl. Držel se už jen svých kořenů – své matky.

Práce měl Ali nad hlavu, ale o nedělích jezdíval za Josephinou. Pomáhal jí s formuláři, hladil ji po ruce a přitom jí vytýkal, že jestli bude dál od rána do večera harcovat z jednoho konce předměstí na druhý, omdlí někde vysílením a najdou ji mrtvou. Tlustá žena se smála. Mezi dvěma výbuchy smíchu tvrdila, že stárne, vážně hrůza, že bude muset brzy zavolat jeřáb, aby ji vytáhl ven, a to už se do smíchu dával i on. Chtěl jí udělat radost.

Otevřeným okénkem proudil do auta horký vítr. Neuman minul autobusový terminál v Sanlam Center a dal se po Lansdowne Street. Vlnitý plech, prkna, vyvrácené dveře, cihly,

* Domek z cihel nebo betonu, který je možno v budoucnu rozšířit.

staré železo, stavělo se tu z toho, co vyrostlo ze země, co sehnali, ukradli, vyměnili. Jednotlivé chatrče se vršily jedna na druhou a propletené antény vypadaly, jako by se pod spalujícím sluncem navzájem požíraly. Neuman jel po asfaltové silnici vedoucí do staré čtvrti v Khayelitshe.

Myslel na ženy, které matce nikdy nepřivedl ukázat, na Maiu, k níž po nedělním obědě zajede, když vtom ho z myšlenek vytrhl pohyb, který zachytil koutkem oka. Zabrzdil před prodavačem cigaret, ale ten ani neměl čas na něj promluvit – Neuman zacouval asi dvacet metrů před prázdný prostor mezi domy.

Za dvoubarevnými páskami ohraničujícími staveniště budoucí tělocvičny stáli dva mladíci a pouštěli se do malého kluka, zavšiveného vyžlete, které se sotva drželo na nohou… Neuman vzdychl – ještě má čas, než bude po mši – a zatlačil do dveří.

Kluk ležel na zemi, ti dva do něj kopali a snažili se ho odtáhnout k vyhloubeným základům. Neuman šel k nim a doufal, že se dají na útěk, ale mladíci – oba potetovaní, s šátkem na hlavě, zřejmě *tsotsiové** – do chlapce dál řezali hlava nehlava. Kluk ležel v prachu na zemi, z úst mu tekla krev a jeho vychrtlé ruce ho před ranami nemohly ochránit.

Ten starší si všiml Neumana kráčejícího přes prázdné prostranství a zvedl hlavu:

„Co chceš, co?“

„Padejte odsud.“

Zulu měl víc svalové hmoty než oba *tsotsiové* dohromady, ale ten starší schovával pod žlutým brazilským dresem zbraň.

„To ty si dej vodchod,“ sykl, „a fofrem!“

* Členové předměstských gangů.

Černošský mladík mu mířil pistolí do obličeje, byla to Beretta M92, poloautomat, jaké mají u policie.

„Kdes našel tu zbraň?“

Tsotsimu se třásla ruka. Měl skelný pohled. Nejspíš si šlehnul.

„Kdes našel tu zbraň?“ opakoval Neuman.

„Padej, povídám, nebo to do tebe našiju!“

„Jo,“ přidal se jeho parťák, „nepleť se do toho, jasný?!“

Chlapec na zemi se držel za ústa a počítal zuby.

„Jsem od policie, naval tu bouchačku, než ti dám co proto.“

Ti dva si vyměnili nenávistný pohled a několik slov v nigerijském nářečí *dashiki*.

„Vystřelím ti mozek z hlavy, jo!“ pohrozil ten starší.

„A zbytek života strávíš za katrem jako čubka velkejch kápů,“ pokračoval Neuman, „s tou tvojí pěknou pusinkou, to se něco napolykáš…“

Neuman se trefil do černého, mladíci vycenili zuby, dvě špinavé řady, které měly k dokonalosti daleko.

„Debile!“ vybafl vůdce a vyklidil pole.

Jeho věrný druh zmizel za ním, silně kulhal… Oba byli očividně sjetí. Neuman se obrátil k jejich oběti, ale na zemi už zbyla jen krvavá kaše. Kluk se mezitím odplazil k základům budoucí stavby: teď kvapně ustupoval, nos upatlaný od krve.

„Neboj se! Počkej!“

Při těch slovech vrhl chlapec na Neumana zděšený pohled, v sandálech z pneumatiky zakopl o hromadu suti, vsoukal se do betonové roury a byl tentam. Neuman šel blíž a odhadoval obvod kanalizačního potrubí – otvor byl příliš úzký, dospělý člověk jeho rozměrů jím neproleze… Vedlo vůbec někam? Zavolal dovnitř, ale žádné odezvy se ze tmy nedočkal.